

Clarice Lispector

„Tähetund”

Portugali keelest tõlkinud Leenu Nigu

Kogu maailma alguses oli jah. Üks molekul ütles jah teisele molekulile ja sündis elu. Kuid enne eelajalugu oli eelajaloo eelajalugu ja oli ei iial ja oli jah. On alati olnud. Ma ei tea, mis, aga tean, et universumil ei ole kunagi olnud algust.

Et keegi ekslikult aru ei saaks – ma saavutan lihtsuse ainult väga suure tööga.

Kuni mul on küsimusi ja ei ole vastuseid, jätkan kirjutamist. Kuidas alata algusest, kui asjad juhtuvad enne juhtumist? Kui enne eel-eelajalugu olid juba olemas apokalüptilised monstrumid? Kui seda lugu ei ole praegu olemas, siis tulevikus on. Mõte on tegu. Tunne on fakt. Need kaks üheskoos – olen mina, kes ma kirjutan seda, mida ma kirjutan. Jumal on maailm. Tõde on alati sisemine ja seletamatu ühendus. Minu kõige tõelisem elu on äratundmatu, äärmiselt sisemine ja pole mitte ainsatki sõna, mis seda tähistaks. Mu süda tühjenes igasugusest ihast ja taandus iseenese viimaseks või esimeseks tukseks. Hambavalu, mis seda lugu läbistab, andis meile noahoobi otse vastu suud. Seepärast laulan ma valjult ja läbilõikavalt sünkopeeritud ja kriiskavat viisi – see on minu enese valu, minu, kes ma kannan maailma oma turjal, ja õnnest on puudus. Õnn? Pole kunagi näinud tobedamat sõna, selle on leiutanud kirdebrasiillannad, keda kõnnib siin ringi karja kaupa.

Nagu ma kohe seletan, on see lugu järkjärgulise nägemuse tulemus – kaks ja pool aastat olen tasapisi avastanud põhjuseid. See on nägemus eelaimusest. Mille? Kes teab, ehk hiljem saan teada. Sest kirjutan täpselt selsamal hetkel, mil mind loetakse. Ma lihtsalt ei alusta lõpust, mis õigustaks algust – nagu surm näib seletavat elu –, sest mul on vaja kirja panna eelnevad asjaolud.

Praegusel hetkel kirjutan teatava ennatliku häbelikkusega, kuna tülitän teid nõnda pinnapealse ja ilmselge looga. Millest ometi võib välja voolata, kes teab, isegi nii elavat elu täis õhku ahmiv veri, et hüübib otsekohe kallerdavateks klompideks. Kas sellest loost saab ühel päeval minu hüüve? Ei mina tea. Kui selles on tõelisust – ja on selge, et see lugu on tõeline, mis sellest, et välja mõeldud –, tunneb igaüks selle iseeneses ära, kuna me kõik oleme üks, ja kel pole rahalist vaesust, sel on hingeline vaesus või igatsus millegi järele, mis on kullastki kallim – on neid, kel puudub see õrn põhiline.

Kuidas ma tean kõigest, mis juhtuma hakkab ja mida ma ometi ei tea, kuna pole seda kunagi läbi elanud? Sest ühel Rio de Janeiro tänaval tabasin õhus silmanurgast hukatusetunde ühe Kirde-Brasiilia tütarlapse näol. Rääkimata sellest, et lapsepõlves kasvasin üles Kirdes. Tean seda ka sellepärast, et olen elus. Kes elab, see teab, isegi kui ta ei tea, et teab. Ja nii ongi, et teie teate rohkem, kui suudate ette kujutada, ja teesklete vastupidist.

Pingutan, et see, mida ma kirjutan, ei oleks keeruline, kuigi olen sunnitud kasutama sõnu, mis teile tuge pakuks. Selles loos – otsustan ma petliku vaba tahtega – on seitse tegelast ja ilmselgelt olen mina neist üks tähtsamaid. Mina, Rodrigo S. M. Selles vanas loos, sest mul pole soovi olla modernne ja mõelda originaalsuse nimel välja moeröögatusi. Ja nii teen ma vastupidiselt oma harjumusele proovi looga, millel on algus, keskpaik ja „suur finaal”, millele järgneb vaikus ja vihmasadu.

Pinnapealne ja ilmselge lugu küll, kuid selles peitub saladusi, võtkem või pealkiri: „Mis puutub tulevikku”, millele eelneb punkt ja järgneb punkt. Tegemist ei ole minu kapriisiga – lõpuks ehk mõistate piiramise vajalikkust. (Kehvasti, väga kehvasti suudan silmata lõppu, millest tahaksin, et – kui mu viletsus lubab – see oleks suurejooneline.) Kui punkti asemel järgneks pealkirjale vaikus, jääks see avatuks teie võimalikele – vahest ehk halastamatutele ja vaenulikele – kujutlustele. Olgu, on tõsi, et ka mina ei tunne halastust oma peategelase, kirdebrasiillanna suhtes: see on lugu, mida ma võtan külma kirega. Kuid mul on õigus olla valulikult külm, ja teil mitte. Kõige selle tõttu ma ei anna teile seda voli. Tegemist ei ole siin üksnes looga, eelkõige on see kõige vahetum elu, mis hingab, hingab, hingab. Porne materjal, ühel päeval elan siin molekuli elu ühes võimaliku aatomite kärgatusega. See, mida ma kirja panen, on enam kui väljamõeldis, minu kohuseks on jutustada sellest tütarlapsest tuhandete teiste seas. Ja minu ülesandeks on avaldada talle, olgu kui tahes nigelalt, elu.

Sest on õigus karjele.

Ja nii ma karjun.

Puhas karje, armuande palumata. Tean, et leidub tüdrukuid, kes müüvad oma keha, oma ainsat tõelist omandit, vastutasuks korraliku õhtusöögi eest vorstivõileiva asemel. Kuid isikul, kellest ma rääkima hakkam, on vaevalt keha, mida müüa, keegi ei taha teda, ta on süütu ja kahjutu, mitte keegi ei tunne temast puudust. Tegelikult – taipan ma nüüd – ei tunne keegi ka minust vähimatki puudust ja seda, mida kirjutan, võiks kirja panna keegi teine. Mõni teine

kirjanik, seda küll, kuid see peaks olema meesterahvas, sest naiskirjanik võiks muutuda nutuseks ja härdaks.

Temasuguseid kirdebrasiillannasid on tuhandeid kõikjal agulites, vabal voodikohal üüritoas, töötamas kurnatuseni poeleti taga. Nad isegi ei taipa, et on hõlpsasti välja vahetatavad ja et nad võiksid sama hästi ka mitte olemas olla. Vähesed neist kurdavad ja minu teada ei ole keegi kunagi kaebust esitanud, kuna ei tea, kellele. On see keegi üldse olemas?